

ŠOLA V NARAVI

V CENTRU ŠOLSkih IN OBŠOLSkih DEJAVNOSTI

Šola v naravi je učenje "v živo".

POGLED NAZAJ IN NAPREJ – CENTRU ŠOLSkih IN OBŠOLSkih DEJAVNOSTI NA POT!

Obletnice so dobra priložnost, da tisti, ki jih praznujejo, pogledajo na prehojeno pot. 20 let se lahko sliši malo, a v resnici je za tiste, ki so ustvarjali zgodbo CŠOD, mnogo daljša in pomembnejša, kot se zdi nam, ki smo vanjo vstopili pred kratkim in jo usmerjamo v prihodnost.

Iskanje se je začelo zdaj že oddaljenega leta 1992, kmalu po tistem, ko je tudi Slovenija stopila na samostojno pot. Prav gotovo je v tem mnogo simbolike, povezane z upanji, pričakovanji, zanosom in vizijo. Storkovni delavec Zavoda RS za šolstvo in kasnejši direktor CŠOD Janko Hamler je skupaj s sodelavci in prijatelji, kot je sedanjí vodja doma Trilobit Matej Božič, in pomembnimi odločevalci v politiki, med katerimi omenimo vsaj dr. Slavka Gabra, dobro vedel, kaj hoče. Upal si je sanjati. Za svoje načrte je navdušil dovolj število tistih, ki so mu dali podporo in kmalu so stare karavle in zapuščeni objekti na robu pozabljenih zaselkov dobili novo življenje in novo upanje. Otroški živ-žav, iskreno zanimanje za naravo, potreba po premagovanju naporov in zadovoljstvo pri tem so gnali nove in nove mlade ljudi k ustvarjanju zgodbe, ki ima ime Center šolskih in obšolskih dejavnosti.

Skoraj vsako leto so se domovoma Škorpiljon in Trilobit pridružili novi. Zdaj jih preštejemo kar 23. In vsak od njih je prinesel priložnost za nove generacije otrok. Smučanju, plavanju, plezanju in streljanju z lokom so vsebine, povezane z naravnimi zakladi Slovenije, dale celostno podobo. Sčasoma ni šlo več zgolj za večšine v naravi. Vsebine so postajale vse bolj strokovne. Poseben pomen je začelo dobivati tudi socialno učenje. Naši učitelji so posebej usposobljeni strokovni delavci za prenos pedagoške teorije v prakso, zato si danes skoraj ni mogoče zamisliti šole, ki ne bi izvedla šole v naravi za vsaj eno starostno obdobje v CŠOD.

Več kot pol milijona otrok z njihovimi učitelji in mentorji je impozantna številka. Še posebej, če jo vežemo na 20 let delovanja. Programom šole v naravi so se sčasoma pridružili tudi dnevni centri. Petnajst jih je. Njihova naloga je na dnevih dejavnosti približati mladim tiste pomembne kulturne in naravoslovne vsebine, ki bogatijo klasičen pouk. Barje, tehnični muzej, arboretum, Kras, premogovniki, Ljubljana, Rakov Škocjan, Prekmurje, rojstni kraji naših kulturnikov. Vse to in še mnogo več spoznanjo mladi na poti učenja. Kar 40 137 se jih je lani udeležilo te oblike ponudbe.

Aktivne počitnice so naš počitniški program otrokom in staršem, ki so ga hvaležno sprejeli. Samo v letu 2012 se je kar 1700 mladih rekreiralo, raziskovalo, zabavalo in učilo tudi v svojem prostem času. Pridružili so se jim še mladi iz zamejstva, Slovenci po svetu in otroci s posebnimi potrebami.

Težko je na kratko opisati tako obsežen in pomemben program za mlade. Od geologije, zgodovine, geografije, biologije, kulture, kemije in fizike do najbolj atraktivnih dejavnosti v naravi, ki jih učenci lahko doživijo samo med nami. Zdrav življenjski slog z bogatim naravoslovnim programom in s posebno priložnostjo, da se lahko bolje spoznaš s prijatelji, da jih lahko razumeš in sprejmeš, da se naučiš sodelovanja, tudi skrbi zase in za druge, je priložnost, ki je noben mlad človek ne bi smel zamuditi. Naši programi so dostopni vsem.

Šole nam zaupajo in nam to pokažejo s svojimi pismi in ocenami, ki odražajo izjemno visoko stopnjo zadovoljstva in podpore. In zadovoljni morajo biti tudi naši ustanovitelji. Prav njim gre zahvala in pogum, da so dvajset let vztrajno podpirali delovanje in razvoj CŠOD. Otroci in starši, naši največji podporniki, pa so se vedno

odzivali z zanosom in zaupanjem v naše delo. Lahko smo ponosni na opravljeno delo.

In zato z optimizmom gledamo naprej. Ta naprej pomeni dodaten dvig kakovosti programov, delo na projektnem učenju, z nadarjenimi, otroki s posebnimi potrebami, na raziskovanju. Naš poudrek bo predvsem na trajnostnem razvoju, tako pri obnovi objektov, kot tudi pri odgovornem odnosu do narave in do sebe. Samooskrba, povezovanje v lokalnih skupnostih, zdrav način življenja, novi programi v povezavi z okoljem, življenje na kmetiji, orientacija, prva pomoč v naravi in bolj zahtevnih programi, kot so ekoremediacije, raziskovanje onesnaženosti zraka, vode, svetlobna polucija, zvezde. Ponudili bomo nove programe za najmlajše kot tudi bolj zahtevne za srednješolce.

Vsako leto bomo izvedli vsaj eno akcijo na nacionalni ravni, ki bo spodbujala mlade, da so v stalnem stiku z okoljem in da delujejo odgovorno. Letošnje leto je bilo netopirjevo leto. Akciji Netopirnica na vsako šolo in vrtec so se učitelji in učenci množično odzvali. Mogoče bodo naslednje čebele. S čebelarstvo zvezo načrtujemo tesnejše strokovno sodelovanje, pa tudi sicer imamo veliko dobrih partnerjev v javnih zavodih in na fakultetah, tudi v civilni družbi.

Naš cilj je velik. Postati osrednja institucija za izobraževanje mladih na področju skrbi za uravnotežen in odgovoren razvoj, z ljubeznijo in skrbjo do narave ter z občutkom do sočloveka. Odločeni smo, da bomo še naprej prižigali iskrice v otroških očeh, spodbujali zvedavost in odkrivali skrivnosti narave. Dobro vemo, da to vzpodbuja aktiven odnos do sveta in ljubezen do domovine.

Ob koncu bi želela čestitati in se zahvaliti vsem, ki so kakorkoli prispevali k tako posebni zgodbi. In v mislim imam tako visokostrokovno usposobljene učitelje in inštruktorje, sposobne vodje, tople in prijazne kuharje in kuharice, zagnane upravnike in neumorne čistilke. Pa tudi na centrali CŠOD so ljudje, ki so s posebno zagnanostjo in vztrajnostjo dodajali kamenčke v mozaik uspešnega dela.

Vsi imamo samo eno željo. V naslednjih dvajsetih letih postati še večji, še boljši. Naj bo naše delo in vizija izziv za vse, ki nas podpirate in z nami sodelujete.

Alenka Kovšca, direktorica

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.032.5

CENTER šolskih in obšolskih dejavnosti (Ljubljana)
Šola v naravi v Centru šolskih in obšolskih dejavnosti /
[zbrala in uredila Irena Kokalj; avtor fotografij Martin Kreč]. -
Ljubljana: Center šolskih in obšolskih dejavnosti, 2012v

ISBN 978-961-90115-8-4

1. Gl. stv. nasl. 2. Kokalj, Irena

237441280

Šola v naravi ni prostor, ni stavba. Je oblika učenja v naravi.

ŠOLA V NARAVI

Šola v naravi je del obveznega programa osnovnošolskega učnega načrta. Šola jo mora med obveznim izobraževanjem učencu ponuditi vsaj dvakrat, lahko pa jo organizira tudi večkrat. Za izvedbo mora pridobiti soglasje večine staršev. Udeležba otrok je prostovoljna.

S specifično organizacijo dela šola v naravi uresničuje predvsem program, katerega cilji, dejavnosti in vsebine iz več učnih načrtov so vezani na drugačno izvedbo (npr. terensko delo, projektne naloge, športne dejavnosti) in za katerega je zlasti pomembno medpredmetno povezovanje in prepletanje znanja različnih predmetnih področij ter vpetost v naravni in družbeni prostor, tj. povezava z okoljem, v katerem šola v naravi poteka.

Šola v naravi je opredeljena s Konceptom šole v naravi, ki ga je sprejel Strokovni svet RS za splošno izobraževanje (2001). Pojasnjuje, kako je šola v naravi določena z zakonodajo ter katere zakonske in podzakonske akte je treba upoštevati pri organizaciji. Opredeljuje njen okvirni načrt in načela programa. Naštevata splošne vzgojno-izobraževalne cilje, ki jih lahko učitelji uresničijo pri izvedbi programa. V Konceptu so v povezavi z didaktičnimi priporočili za načrtovanje določeni tudi organizacija in trajanje šole v naravi ter trije temeljni deli programa.

SPLOŠNI CILJI PROGRAMA ŠOLE V NARAVI

Program šole v naravi omogoča izpolnjevanje ciljev kurikularne prenove in uresničevanje njenih načel. Učitelji pa uresničujejo številne cilje osnovnošolskega izobraževanja:

- pridobivanje splošno uporabnih znanj in praktičnih veščin za življenje,
- razvijanje učenčeve osebnosti v skladu z njegovimi sposobnostmi in zakonitostmi razvoja,
- oblikovanje in spodbujanje zdravega načina življenja,
- dopolnjevanje znanja in širjenje tem, ki so del učnega načrta osnovne šole,
- spoznavanje določenih vsebin iz naravoslovja, družboslovja, športa, kulture in življenja v naravi z motiviranim in aktivnim vključevanjem v dejavnosti,
- razvijanje pozitivnega in odgovornega odnosa do okolja,
- socializacija posameznika in skupine, vzgajanje za medsebojno strpnost, spoštovanje drugačnosti, razvijanje sposobnosti za življenje v demokratični družbi,
- razvijanje odgovornosti za lastno varnost in zdravje,
- zagotavljanje plavalne in smučarske pismenosti osnovnošolca,
- spodbujanje in razvijanje ustvarjalnosti in bogatejšega izražanja,
- navajanje na samostojno učenje in samovrednotenje doseženega znanja,
- spodbujanje sproščenosti, prijateljstva in medsebojne pomoči.

»Šola v naravi omogoča, da se učni proces iz šol prenese na drugo lokacijo, ki predstavlja pestro učno okolje. Učno okolje se lahko izrabi za učenje, spoznavanje, ponavljanje, poglobljanje, razširjanje znanja ali za preučevanje, odkrivanje, razvijanje raziskovalnih in življenjskih spretnosti. Slovenija kot učno okolje tako predstavlja za celoten kurikulum oz. učne načrte obveznih (zlasti v osnovni šoli) in izbirnih predmetov (v osnovnih in srednjih šolah) eno od možnosti, kako na naraven oz. življenjski način doseči učne cilje oz. standarde.« (dr. Danijela Trškan, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani)

V naravi ni pouka, je le učenje.

CENTER ŠOLSkih IN OBŠOLSkih DEJAVNOSTI

Center šolskih in obšolskih dejavnosti je bil ustanovljen leta 1992 za opravljanje strokovnih in organizacijskih nalog, povezanih s posredovanjem znanja, z uvajanjem v raziskovalno delo, s kulturnimi dejavnostmi, in za uresničevanje posameznih delov programa na področju vzgoje in izobraževanja. Delovanje CŠOD se povezuje s šolstvom, športom, znanostjo in kulturo. S tem se je šola v naravi sistemsko vključila v delo osnovnih in srednjih šol.

Dejavnosti CŠOD:

- izvajanje vzgojno-izobraževalnih dejavnosti v naravi, ki so del programa osnovne šole, in vzgojno-izobraževalnih programov na ravni srednje- in visokošolskega izobraževanja,
- nudenje bivanja in prehrane, učnih in športnih sredstev ter objektov,
- pedagoško in drugo strokovno delo za izvedbo programov šole v naravi ter naravoslovnih, kulturnih in drugih interesnih dejavnosti,
- izvajanje stalnih projektov vključevanja mladih v raziskovalno delo, kot so tabori, poletne šole, mladinske raziskovalne skupine in podobno v obliki seminarjev, ekskurzij in predavanj,
- dejavnost dijaških domov,
- sodelovanje s sorodnimi organizacijami doma in v tujini ter vključevanje v združenja in mednarodne ustanove,
- svetovalne, razvojne, organizacijske, informacijske in finančno-ekonomske storitve v okviru lastnih dejavnosti ter izvoz in uvoz blaga in storitev v okviru dejavnosti,
- nudenje bivalnih in prehranskih zmogljivosti drugim obiskovalcem v okviru prostih kapacitet.

Vir: Odllok o ustanovitvi CŠOD

UČILNICA V NARAVI
JE PROSTOR, KJER TEORIJA
PREIDE V PRAKSO, KJER
RAZVIJAMO SPRETNOSTI,
DELIMO IDEJE IN INTERESE,
UČENCE NAVDUŠUJEMO, SE
PRI UČENJU ZABAVAMO.

POS LANSTVO

Delavci CŠOD smo vključeni v proces zagotavljanja kakovosti v vzgoji in izobraževanju. CŠOD mladim ponuja možnost, da sodelujejo v problemsko naravnem pouku, ki mobilizira vse njihove zmožnosti, dejavnosti in ustvarjalnost ter daje izvrstne rezultate, prinaša ustvarjalno zadovoljstvo in užitek pri delu.

Programi so v svoji strukturi holistično naravnani in imajo zelo pomembno vlogo v procesu socializacije. Z njimi želimo izboljšati vrednosti praktičnega značaja, ohranjati zdravje otrok in mlade motivirati za družabne stike. Ustvarjamo možnosti, da otrok dobi priznanje svojih vrstnikov za dosežke in da ga drugi udeleženci v socializacijskem smislu sprejmejo medse.

Upošteujemo in uporabljamo nova spoznanja in izkušnje ter tako vplivamo na kakovostno raven izobraževanja v šoli v naravi. Na podlagi preteklih izkušenj in z razvijanjem novih oblik in metod dela želimo udeležencem pripraviti prava doživetja. Programi temeljijo na učenju življenjskih veščin, razvijanju kritičnega in ustvarjalnega razmišljanja ter graditvi samospoštovanja in osebnostnem razvoju.

»Država je z ustanovitvijo Centra šolskih in obšolskih dejavnosti skušala nekako popraviti zakonske odločbe, ki so zavrle razvoj šole v naravi. Ugodni finančni pogoji, relativno dobra tehnična opremljenost (športni objekti, kot so dvorane, plezalne stene, bazeni, razna igrišča itd.), ter kolesa, kajaki, kanuji itd.) in dober pedagoški kader, ki skrbi za športni, družboslovni in naravoslovni program v domovih, so omogočili izvedbo kvalitetnih in relativno cenovno ugodnih šol v naravi.« (dr. Stojan Burnik, Fakulteta za šport, Univerza v Ljubljani)

Programi CŠOD - narejeni po meri.

PROGRAMI

Pri pripravi programov smo upoštevali:

- da je CŠOD javni zavod, ki s svojim poslanstvom izpolnjuje predvsem del programa javne službe na vzgoji in izobraževanju,
- da v šoli v naravi na leto sodeluje več kot 55.000 učencev in dijakov, 40.000 učencev v dnevni centrih, 1.700 otrok v aktivnih počitnicah in 14.000 drugih udeležencev,
- vsebino Koncepta šole v naravi,
- smernice za oblikovanje posameznih programov domov,
- da je treba programe oblikovati glede na potrebe slovenskega šolskega prostora in
- da je prvenstvena naloga CŠOD javna služba, ki se dopolnjuje s tržno dejavnostjo, kar omogoča zmanjšanje fiksnih stroškov poslovanja.

CŠOD je sodelavec šolam na naslednjih področjih:

- z učnimi programi na družboslovnem, naravoslovnem in športnem področju povezuje pedagoško teorijo s prakso,
- razvija didaktiko za pouk zunaj učilnic,
- organizira strokovna izobraževanja za učitelje šol,
- s svojo specifično vlogo prispeva k socializaciji in oblikovanju delovnih navad,
- zagotavlja cenovno ugodno, neprofitno nastanitev.

PROGRAMI CŠOD SO FLEKSIBILNI. ŠOLA SAMA IZBERE CILJE IZ PONUJENEGA PROGRAMA, KI SE VKLJUČUJEJO V UČNI NAČRT IN DELO POSAMEZNEGA ODDELKA.

ŠOLA V NARAVI

Šola v naravi s poudarkom na naravoslovju

Poudarek je na ciljih in dejavnostih iz učnih načrtov naravoslovnih predmetov (spoznavanje okolja, naravoslovje in tehnika, naravoslovje, biologija, fizika ter medpredmetno področje okoljska vzgoja). Vsebine so razvrščene v tematske sklope, ki jih šole poljubno izbirajo. Del programa je namenjen različnim športnim dejavnostim, odvisno od letnega časa in geografske lege doma. Izvajajo jo vsi domovi CŠOD v vseh letnih časih.

Šola v naravi s poudarkom na družboslovju

Cilji in dejavnosti se skladajo z učnim načrtom, poudarek je na predmetih družba, zgodovina in zemljepis – spoznavanje znamenite zgodovinske in kulturne dediščine, šeg in običajev pokrajine. Program dopolnjujejo likovne in glasbene delavnice ter športne dejavnosti. Izvajajo jo domovi Bohinj, Planica, Soča in Štrk.

Šola v naravi s poudarkom na športnih vsebinah

• Smučanje

V tem programu je poudarek na učenju alpskega smučanja, hoje in teka na smučeh, turnega smučanja ter deskanja. Namenjen je predvsem učencem od 5. razreda dalje in srednješolcem. Največ časa je namenjenega učenju smučanja, poleg tega pa učenci spoznavajo tudi naravoslovne vsebine in kulturne značilnosti pokrajine. Program izvajajo domovi, ki so v bližini urejenih smučišč (Bohinj, Gorenje, Kranjska Gora, Planica, Planinka, Peca, Trilobit in Vojsko).

• Plavanje

Program učenja plavanja poteka v domu Burja. Pri izvedbi sodelujejo učitelji CŠOD in učitelji iz šole. Program se lahko izvaja tudi v domu Kurent na Ptujju, kjer program plavanja v Termah Ptuj v celoti izpeljejo učitelji šole.

Razpis programov šole v naravi je v marcu. Objavljen je na spletni strani www.csod.si in v Šolskih razgledih.

»Pomembno je, da so učenci postavljeni v konkretno problemsko situacijo in da so oni tisti, ki so miselno dejavni in konstruirajo svoje znanje, učitelj pa jim pouk v naravi organizira in jih usmerja. Video posnetki, knjige, predavanja in drugi podobni viri lahko dajo definicije in podatke, ki so tudi potrebni, ne morejo pa omogočiti procesnega učenja, ki je prav v naravoslovju tako pomembno. Novejši učni načrti po svetu poudarjajo učenje naravoslovja kot raziskovanje in ne kot zbirko podatkov, ki si jih je treba zapomniti. Učenci morajo dobiti uporabna znanja, s katerimi se lahko identificirajo in ki jim bodo pomagala uresničiti polnejše in bolj zadovoljno življenje.« (dr. Jelka Strgar, Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani)

Pridružite se nam v najboljši učilnici na svetu - v naravi.

DNEVI DEJAVNOSTI

Dnevni centri CŠOD izvajajo različne dneve dejavnosti: naravoslovne, kulturne ali tehniške dneve. Programi so medpredmetno naravnani in usklajeni z letnim delovnim načrtom šol. Prirejani so za različne razrede in starost otrok in usklajeni z letnim časom. Dnevi dejavnosti trajajo od 4 do 6 pedagoških ur. Potekajo v Arboretumu Volčji Potok, Čopovi hiši, Jami Dimnice, Ljubljani, Tehniškem muzeju v Bistri, Rakovem Škocjanu, Rudniku Velenje, Prekmurju, na Krasu, v zamejstvu in v Groharjevi hiši.

Razpis programov za dneve dejavnosti je v marcu. Objavljen je na spletni strani www.csod.si in v Šolskih razgledih.

PROJEKTNO DELO

Enotedenska šola v naravi je idealna priložnost za projektno delo in učenje, saj prav zaradi specifičnih pogojev nudi časovne in organizacijske priložnosti za načrtovanje projekta, izvedbo in evalvacijo. Vsak CŠOD dom omogoča šoli tudi dogovor o izbiri vsebine in izvedbi projekta. Od netopirjev in čebel, do projektov vode, kmetije, orientacije ali raziskovanja morja.

NACIONALNI PROGRAMI

V šolskem letu 2012/13 izvajamo zelo uspešno nacionalno akcijo Netopirnica na vsako šolo in vrtec, ki poteka eno leto. Prav zaradi izjemnega odziva šol in vrtcev smo se odločili, da bomo vsako leto v CŠOD programe vključili aktivnosti s področja varovanja okolja, ki ozaveščajo mlade in jih nagovarjajo k aktivni udeležbi pri preprečevanju posledic človekovega posega v okolje. V sodelovanju s Čebelarstvo Zvezo Slovenije bo prihodnje leto posvečeno čebeli in njenemu pomenu na področju trajnostnega razvoja.

MEDNARODNI PROJEKTI

CŠOD je vključen tudi v mednarodne projekte. Kot partner sodeluje v evropskem projektu *Učenje v resničnem svetu (The Real World Learning)* v okviru Comenius programa Vseživljenjsko učenje. V njem sodelujejo sorodne organizacije iz Združenega kraljestva, Nemčije, Češke, Italije in Madžarske. V projektu je poudarek na razvijanju didaktike učenja v naravi, v resničnem svetu, in razvijanju zelenih kompetencah na področju Evrope. Cilj projekta je raziskati in deliti uspešne pristope naravoslovnega izobraževanja s pomočjo učilnice na prostem, ki spodbuja ukrepanje za trajnostni razvoj. Namenjeni

bodo izobraževalcem, da bodo iz njih črpali ideje za učenje za trajnostni razvoj na prostem, pri čemer bodo razvijali zelene kompetence.

CŠOD je vključen tudi v projekt *Interaktivna določevalna orodja za šole (SiiT)*. Namen projekta je izboljšati poznavanje biotske pestrosti z uporabo inovativnih določevalnih ključev in usposobiti učitelje za implementacijo in uporabo določevalnih ključev v učnem procesu.

CŠOD se s partnerji, javnimi zavodi in civilno družbo, vključuje tudi v *LIFE+ projekt 10.000 kapitanov planeta Zemlja*. Namen projekta je usposobiti kar deset tisoč mladih za aktivno udeležbo pri temeljnih okoljskih vprašanjih. Poleg tega bo CŠOD skupaj s partnerji ustvarjal pogoje za mrežno delo in sodelovanje partnerjev na področju trajnostnega razvoja.

S sodelovanjem z Movit NA mladina v okviru projekta Mladi v akciji na domu Gorenje vsako leto potekajo mednarodne izmenjave mladih iz različnih evropskih držav.

OBVEZNE IZBIRNE VSEBINE IN INTERESNE DEJAVNOSTI

Predmetnik v srednjih šolah, zlasti v gimnazijah in strokovnih srednjih šolah, predvideva tudi obvezne izbirne vsebine in interesne dejavnosti. Program je namenjen dijakom vseh letnikov srednjih šol. Domovi imajo pripravljene module, ki jih lahko šole izberejo po svoji presoji in jih dijakom ponudijo za izpolnitev njihovih obveznosti v zvezi z OIV in ID.

AKTIVNE POČITNICE

Med poletnimi počitnicami organiziramo počitniške tedne. Namenjeni so otrokom in mladostnikom, ki želijo preživeti zanimiv teden z vrstniki, pri tem veliko doživeti in se marsikaj naučiti. S tedni aktivnih počitnic v domovih CŠOD želimo mladim popestriti preživljanje prostega časa in jih usmeriti v različne dejavnosti, ki pomenijo izpolnitev njihovih interesov. V programe so vključene različne dejavnosti – jezikovni tečaji, gledališka delavnica, ogledi kulturnih in drugih zanimivosti, slikanje na svilo, modeliranje, risanje, športne dejavnosti (kolesarjenje, plavanje, čolnarjenje, tek ...) ter različne družabne igre.

Programi so prilagojeni starostni stopnji in okolju, kjer dejavnosti potekajo.

»Delo v naravi je pri otrocih zelo priljubljeno, zato ima velik motivacijski pomen. Učitelji se zavedamo tudi drugih prednosti, ki jih prinaša. Tudi če se ne oziramo na vzgojne momente, je pri poučevanju nekaterih vsebin neposredno opazovanje in eksperimentiranje v naravnem okolju nena-domestljivo, saj je v učilnici nemogoče ustvariti pogoje, dovolj podobne tistim v naravi.«

(mag. Ana Gostinčar Blagotinšek, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani)

CŠOD ponuja skoraj vse, kar potrebujete v šoli v naravi.

CENIK PROGRAMOV CŠOD

V ceno bivanja in prehrane so vsi vključeni 4 obroki: zajtrk, dopoldanska malica, kosilo in večerja. Vedno je na razpolago sadje in napitek. Dom upošteva diete in želje vegetarijancev, a je potrebno predhodno sporočilo. Vsi udeleženci morajo s sabo prinesiti posteljnino (rjuho, prevleko za vzglavnik in za odejo). Z doplačilom si lahko posteljnino tudi izposodijo.

V ceno bivanja ni vključeno:

- vstopnice za bazen (razen v ceniku za dom Burja),
- smučarske vozovnice,
- prevoz na smučišče,
- najem dodatnega avtobusa za posamezne dejavnosti,
- vstopnine za ogleda in dodatne dejavnosti.

Cena za bivanje od ponedeljka do petka je med 57 EUR in 65 EUR (odvisno od starosti).

PO DVAJSETIH LETIH
IZKUŠENJ VEMO, DA SO
ZA USPEŠNO IZPELJAVO
NAČRTA POMEMBNI: DOBRO
PRIPRAVLJEN PROGRAM, DOBRA
UČNA OPREMA, TOPLA IN
NEPREMOČLJIVA OBLEKA TER
DOBRA HRANA.

MATERIALNI POGOJI CŠOD

Šole lahko izbirajo med 23 domovi CŠOD. V enem šolskem letu sprejmejo okoli 50.000 udeležencev, kar je tretjina osnovnošolske populacije.

Objekti CŠOD izpolnjujejo:

- varnostne, higienske in zdravstvene pogoje,
- materialne in prostorske pogoje (zagotovljeni so skupni prostori, ki sprejmejo vse učence hkrati, in primerne sobe),
- učne pogoje (ob slabem vremenu so v objektu na voljo prostori za 20 do 30 učencev, ki lahko nadomestijo učilnice),
- bivalne pogoje, ki so cenovno dosegljivi vsem učencem.

Domovi so opremljeni z učnimi sredstvi in sodobno učno tehnologijo. Ti so odvisni od ciljev, vsebin, letnega časa in naših ustrezno usposobljenih kadrov:

- oprema za športne dejavnosti: oprema za plezanje, oprema za plavanje, kajakaštvo, kanuizem in rafting, kolesarjenje, alpsko in nordijsko smučanje ter konji in oprema za jahanje,
- oprema za raziskovalno terensko delo učencev na kopnem, v vodi, v jamah: kemikalije, termometri, vetrometri, metri, mikroskopi in lupe,
- oprema za astronomijo in geologijo.

V domovih so na voljo dežni plašči in nepremočljivi čevlji, ki omogočajo delo v vsakem vremenu.

»Mnenja sem, da je šola v naravi največ, kar lahko pedagogi v času šolanja ponudimo učencem. Pod pogojem, da je dobro načrtovana in da preiščeno povezuje posamezne sklope znanj, ki se medsebojno dopolnjujejo in plemenitijo. Zelo pomembna sta še dva pogoja. Prvi je podpora vodstva šole, drugi pa zanesljiva in predana ekipa učiteljev, ki zna najti stik z učenci, jih motivirati in skupaj z njimi načrtovani program kar najbolje izvesti.« (Viki Grošelj, Osnovna šola Pirniče)

CŠOD in šola sodelujeta kot prijatelja.

ŠOLA IZBERE,
NAČRTUJE IN
IZVEDE PROGRAM
ŠOLE V NARAVI
SKUPAJ S CŠOD.

KADRI ZA IZVAJANJE ŠOLE V NARAVI

Kadri, ki izvajajo šolo v naravi v CŠOD, so pomemben dejavnik za kakovostno izpeljavo programov. Center in šola v skladu z normativi in zastavljenimi cilji šole v naravi zagotovita zadostno število učiteljev z ustreznim teoretičnim in praktičnim strokovnim znanjem za delo na terenu.

Kadre, ki sodelujejo pri programu, sestavljajo:

- zaposleni v CŠOD,
- učitelji šole,
- drug strokovni kader v javnih zavodih.

KADRI V ORGANIZACIJSKI ENOTI CŠOD

Vodja doma organizira in vodi delovanje posameznega doma, načrtuje in usklajuje vzgojno-izobraževalno delo, ga usklajuje s potrebami šol, se vključuje v program in je odgovoren za kakovostno izvedbo programa.

Učitelji v dogovoru s šolo oblikujejo vzgojno-izobraževalno delo, ga v skladu s Konceptom šole v naravi neposredno izvajajo in opravljajo druga dela, povezana z njim.

Inštruktorji praktičnih veščin so osebe s strokovnim znanjem, potrjeno licenco strokovnih znanj izbranih dejavnosti in s pedagoško-andragoško izobrazbo.

Tehnični kader (upravniki, kuharji, čistilke) s svojim delom veliko prispeva k dobremu počutju in vzdušju v domu.

VLOGA UČITELJA ŠOLE

Učitelj šole v svojem letnem delovnem načrtu predvidi učne cilje in učne vsebine iz programa doma, ki jih bo izvajal oziroma so najprimernejše za izvajanje v šoli v naravi. V izvajanje programa se aktivno vključi in nadaljuje delo, začeto v šoli. Tam se obravnava teoretični del vsebin, praktični del pa poteka v šoli v naravi. Prevzame skupino in zagotavlja doseganje postavljenih ciljev. O predlaganih vsebinah se predhodno dogovori z vodjo organizacijske enote in uskladi svoje delo, ki je nato vključeno v urnik izvajanja tedenskega programa.

Pri organizaciji in izvajanju dejavnosti sodeluje tudi v usmerjenem prostem času, pri večerni animaciji ter ostalih dejavnostih glede na raspored, ki ga pripravi vodja organizacijske enote..

»Prepričan sem, da lahko naravo dolgoročno najbolje zavarujemo s primernimi zgledi in s primernim pedagoškim delom. Pedagoški delavci za varovanje narave veliko storimo, če vodimo učence pri spoznavanju narave tako, da dosežejo cilje, ki so v učnih načrtih zapisani kot filozofija naravoslovja: da učenci pridobijo znanje, ki jim omogoča razumevanje narave, in hkrati s tem oblikujejo tudi pozitiven odnos do naravnega okolja. Mislim, da te cilje najlažje dosežejo učenci, ki naravo neposredno in čim bolj polno doživijo.« (mag. Rudi Očepek, Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani)

V šoli v naravi So pomembne tudi majhne reči.

NAČIN DELA

V domovih CŠOD poskušamo med učenci ter med učenci in učitelji ustvariti prijetno klimo. Dobro pripravljen in kakovostno izpeljan program omogoča prijetno delovno, sproščeno in veselo vzdušje. Posebna pozornost je posvečena razvijanju pozitivnega odnosa do varovanja okolja.

Učitelj pri obravnavi določenih vsebin smiselno povezuje predmete in tako uresničuje medpredmetno povezovanje. Večina dejavnosti poteka zunaj, vendar se učitelj zaradi morebitnega tveganja (napoved nevihte, neurje ...) lahko odloči, da jih ne izvede zunaj.

Učitelj organizira, usmerja in izvaja različne dejavnosti posameznih programskih vsebin. Učence spodbuja k samostojnosti, neodvisnosti in uspešnemu vključevanju v skupinsko delo, zagotavlja pogoje za sodelovalno učenje in

samopreverjanje. Pri tem upošteva starost in predznanje otrok.

Pri načrtovanju upošteva aktivne oblike in metode dela, ki učence motivirajo in jih uvajajo v samostojno delo. Pri dejavnostih v naravi učence usmerja v zaznavanje, primerjanje, razvrščanje, zbiranje podatkov, štetje, merjenje, zapisovanje, skiciranje, uporabo časovnih in prostorskih razmerij, eksperimentiranje, napovedovanje, predvidevanje, sklepanje.

Športne dejavnosti učencu omogočajo preizkušanje lastnih sposobnosti, pridobivanje novih izkušenj in veščin, sprejemanje drugih in razvijanje odgovornosti.

Učenci se naučijo, kako poskrbeti zase ter kako se obnašati do drugih in do narave.

VEMO, DA SO DOSEŽKI IN DELAVNICE POMEMBNI. NISMO PA POZABILI, DA V ŠOLI V NARAVI VELIK VTIŠ NA OTROCIH PUSTIJO MALENKOSTI: PREKRASNA NARAVA, NOVI PRIJATELJI, DELO V SKUPINI, NOVE VEŠČINE, SAMOSTOJNOST, ZABAVA.

»Za mladostnika sta tako družba kot narava stalno zanimivi opazovalni in spoznavni tvorbi. Še več – sta zanimivi učiteljici, iz katerih si lahko nabira vedno nova spoznanja, čustva in življenjske izkušnje. Tako naj bi šel mladostnik v naravo z glavo, naj bi šel z glavo v današnjo družbo. V družbo, ki je predstavnica družbe kapitala, informacij, znanja, tveganj, hitrih sprememb, storitev, vedno novih izzivov, novih vrednot, življenjskih stilov.«

(dr. Alojzija Židan, Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani)

Kakovost in varnost sta v CŠOD na prvem mestu.

PRAVILA IN UKREPI ZA VARNO DELO

Pri delu in gibanju v naravi obstaja večja možnost poškodb kot v šoli. Zato skrbno predvidimo možne vire nevarnosti, izdelamo oceno tveganja ter razvijamo ukrepe za zmanjšanje nevarnosti. Oblikovali smo pravila za povečanje varnosti, po katerih se ravnavo udeleženci.

Pri vseh oblikah in metodah dela se ravnamo v skladu s predpisanimi normativi za delo v skupinah:

- delo na terenu – 1 strokovni delavec na 15 učencev,
- plavanje – 1 strokovni delavec na 8 neplavalcev oz. na 12 plavalcev,
- smučanje – 1 strokovni delavec na 12 učencev oz. na 10 smučarjev začetnikov,
- kolesarjenje – 1 strokovni delavec na 10 učencev,
- kanu na mirni vodi – 1 strokovni delavec na 8 učencev (mali kanu) oz. na 12 učencev (veliki kanu),
- kajak – 1 strokovni delavec na 8 učencev (na mirni vodi) oz. na 6 učencev (na deroči vodi),
- raft – 1 strokovni delavec na 8 učencev,
- plezanje z varovanjem – 1 strokovni delavec na 12 učencev,
- lokostrelstvo – 1 strokovni delavec na 15 učencev,
- jahanje – 1 strokovni delavec na 12 učencev.

ZDRAVSTVENA OSKRBA

V primeru poškodbe ali bolezni učitelj nudi laično prvo pomoč. Po potrebi in v dogovoru s starši skupaj z učiteljem šole otroka spremlja do potrebne zdravstvene oskrbe. O dogodku obvesti pedagoškega vodjo. Po vsaki poškodbi o njej naredi zapisnik, en izvod dobi šola, enega pa zaradi urejanja zavarovanja prejme centrala CŠOD. Vsi udeleženci so nezgodno zavarovani.

Če je obnašanje učenca nevarno za njegovo zdravje in življenje ali za zdravje in življenje drugih, pokličemo starše.

**KAKOVOSTNO DELO
ZAPOSLENIH JE GLAVNI
RAZLOG, DA SE ŠOLE
LETO ZA LETOM VRAČAJO
V CŠOD.**

»CŠOD je prva organizacija za ustrezno implementacijo metode doživljajske pedagogike. Pomembno je, da jo šole v naravi, predvsem s strani učiteljic in učiteljev na CŠOD, absolvirajo, da jim postane blizu in da najdejo svoj profesionalni smisel v tovrstnem delu. Le na takšen način bodo lahko ustrezno pritegnili še ostale učitelje, da bi skupaj na zanimiv način dosegli pri otrocih notranjo motiviranost za učenje, ob čemer poteka ves čas vzgojna dejavnost. Tako vidim doživljajsko pedagogiko kot sopotnico pri učno-spoznavnih vsebinah naravoslovja in družboslovja kakor tudi športnih aktivnosti.« (dr. Mitja Krajčan, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani)

Z dobro pripravo stvari bolje tečejo.

POSTOPKI V PROTOKOLU SODELOVANJA MED ŠOLO IN ČŠOD

KDO	KAJ	KDAJ			
ČŠOD	Objava javnega razpisa programov ŠvN in prostorskih zmogljivosti na spletni strani ČŠOD in v šolskih razgledih.	konec marca	ŠOLA ↓ CENTRALA ČŠOD		
ŠOLA	Izpolni e-prijavnico na spletni strani www.csod.si .	do roka, objavljenega v razpisu			
ČŠOD	Razvrščanje šol po domovih in terminih.	maj			
ČŠOD	Šoli pošlje obvestilo o izboru.	maj			
ŠOLA IN ČŠOD	Usklajevanje terminov, potrditev izbranega termina.	junij			
ČŠOD	Pošlje pogodbo na šolo. (Protokol sodelovanja in splošni pogoji so objavljeni na spletni strani ČŠOD: www.csod.si)	En izvod pogodbe obdrži šola, enega vrne na ČŠOD.	junij	ŠOLA ↓ DOM	
VODJA DOMA ČŠOD	Pred začetkom šolskega leta šoli pošlje učni program doma Načrt šole v naravi . Učni program je vsebinsko usklajen z letnim časom , v katerega spada dodeljeni termin, ter programu in razredu , ki ju je šola navedla v prijavnici.	Načrt šole v naravi Priporočamo, da ga ravnatelj čim prej posreduje učiteljem.	med 15. in 25. avgustom		
ŠOLA	Na ČŠOD dom vrne Načrt šole v naravi s prioriteten izborom učnih vsebin in ciljev.		do 30. septembra v tekočem šolskem letu		
VODJA DOMA	Pošlje dokumentacijo na šolo (7 dokumentov). Usklajevanje urnika s šolo.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Urnik izvedbenega programa 2. Priporočilo ravnatelju, katere stroke naj bi bili učitelji, da se zagotovi optimalna izvedba urnika 3. Obrazec Izjava za takso udeležencev, seznam udeležencev za prijavo na MNZ 4. Obrazec Prijava udeležencev, seznam udeležencev za prijavo na MNZ 5. Seznam Oprema 6. Obrazec Razporeditev po sobah (neobvezen) 7. Dodatne informacije 	1 mesec pred prihodom		
ŠOLA	Vrne domu dokumentacijo (5 dokumentov).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obvestilo o poklicu učiteljev, ki pridejo z učenci 2. Izjava za takso 3. Prijava udeležencev 4. Razporeditev po sobah (neobvezno; šola ga lahko prinese na dom ob prihodu) 5. Dodatne informacije 	1 mesec pred prihodom na dom (takoj po prejemu dokumentov)		
DOM, ŠOLA	Delovni sestanek o urniku in izvedbi programa (razporeditev dela, nalog)	Urnik Evalvacijski vprašalnik	na dan prihoda na dan odhoda		ŠOLA + DOM

Domovi CŠOD So na fantastičnih lokacijah.

V okviru CŠOD deluje 23 domov in 15 dnevnih centrov. Razporejeni so po vsej Sloveniji, praviloma zunaj turističnih krajev, kar udeležencem omogoča, da spoznajo tudi manj znane dele Slovenije, to pa daje CŠOD dodatno vrednost. V okolici domov je biotsko pestra narava in bogata kulturna dediščina, ki omogoča naravoslovno in družboslovno raziskovanje ter različne športne dejavnosti.

DNEVNI CENTRI

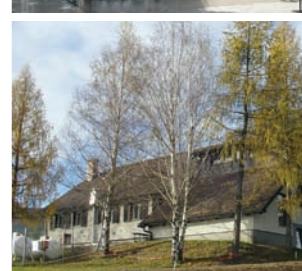
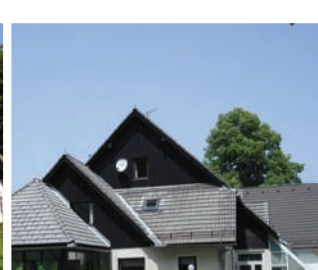
Arboretum Volčji Potok	arboretum@csod.si	01 831 4085
Groharjeva hiša na Sorici	groharjeva.hisa@csod.si	04 519 7022
Čopova hiša v Žirovnici	copova@csod.si	031 550 513
Po Prešernovih stopinjah	preseren@csod.si	031 550 513
Eko terme Snovik	pustinek.bojana@siol.net	041 282 192
Mesto Ljubljana	ljubljana@csod.si	041 282 192
Tehniški muzej Bistra	bistra@csod.si	041 282 196
Jama Dimnice pri Kozini	dimnice@csod.si	051 692 648
Kraški rob	dimnice@csod.si	051 692 648
Naravni spomenik Rakov Skocjan	rakov.skocjan@csod.si	041 218 131
Muzej premogovništva Velenje	pustinek.bojana@siol.net	041 360 483
Ekскурzija v zamejstvo	zamejstvo@csod.si	031 550 513
Ekскурzija na Kras	dimnice@csod.si	051 692 648
Muzej pošte in telekomunikacij - Polhov Gradec	arboretum@csod.si	01 831 4085
Naše Prekmurje	pustinek.bojana@siol.net	041 360 483

CŠOD tudi v manj znanih delih Slovenije.

DOMOVI CŠOD

Dom Ajda	Libeliška gora 34 2372 Libeliče	ajda@csod.si	02 878 4051
Dom Bohinj	Ribčev laz 63 4265 Bohinjsko Jezero	bohinj@csod.si	04 572 4140
Dom Breženka	Fiesa 80 6330 Piran	brezenka@csod.si	05 674 6050
Dom Burja	Seča 152 6320 Portorož	burja@csod.si	05 677 2437
Dom Čebelica	Dolenja vas pri Čatežu 19 8212 Velika Loka	cebelica@csod.si	07 348 9012
Dom Fara	Fara 3 1336 Kostel	fara@csod.si	01 894 2418
Dom Gorenje	Gorenje pri Zrečah 19 3214 Zreče	gorenje@csod.si	03 576 1333
Dom Jurček	Cesta na stadion 5 1330 Kočevje	jurcek@csod.si	01 893 1030
Dom Kavka	Livške Ravne 9 5222 Kobarid	kavka@csod.si	05 384 4020
Dom Kranjska Gora	Vitranska 9 4280 Kranjska Gora	krgora@csod.si	04 588 1584
Dom Lipa	Črmošnjice 27 8333 Semič	lipa@csod.si	07 306 7608
Dom Medved	Medvedje Brdo 13 1373 Rovte	medved@csod.si	01 750 1399
Dom Peca	Breg 13 2392 Mežica	peca@csod.si	02 823 6184
Dom Planica	Rateče 167 4283 Rateče – Planica	planica@csod.si	04 588 4570
Dom Planinka	Slivniško Pohorje 39 2208 Pohorje	planinka@csod.si	02 603 2421
Dom Radenci	Gor. Radenci 1a 8342 Stari trg ob Kolpi	radenci@csod.si	01 894 3820
Dom Rak	Rakov Škocjan 2 p. p. 63, 1380 Cerknica	rak@csod.si	01 709 3461
Dom Soča	Dijaška ulica 14 5220 Tolmin	soca@csod.si	05 380 1900
Dom Škorpiljon	Veliki Boč 31a 2353 Sveti Duh na Ostrem Vrhu	skorpiljon@csod.si	02 656 5831
Dom Štrk	Spuhlja 34a 2250 Ptuj	strk@csod.si	02 778 5041
Dom Trilobit	Javorniški Rovt 25 4270 Jesenice	trilobit@csod.si	04 580 6756
Dom Vojsko	Vojsko 21 5280 Idrija	vojsko@csod.si	05 374 2030
MP Kurent	Osojnikova cesta 9 2250 Ptuj	yhptuj@csod.si	02 771 0814

CŠOD vam pomaga pri organizaciji Šole v naravi, izbiri programa in izvedbi vsebin.

CŠOD SODELUJE S ŠOLO:

- pri pripravi gradiva za starše in učitelje,
- z zloženkami, ki jih pošlje na šolo,
- s filmom o šoli v naravi na DVD, ki ga pošlje na šolo,
- z objavo učnih programov posameznih domov na spletni strani CŠOD (učne vsebine in cilji),
- z objavo prostih terminov za šolo v naravi na spletni strani,
- z enotnim sistemom komuniciranja z domovi,
- z možnostjo ogleda doma,
- z dnevi odprtih vrat zadnji teden v avgustu.

»Za razvoj didaktike, poučevanja in učenja je pomemben prtok energije, tudi tiste iz okolja. Okolje deluje kot dejavnik, ki omogoča večjo ali manjšo pozornost in tudi nazornost. Staro didaktično načelo življenjske bližine, neposrednega opazovanja in preizkušanja nam omogoča konkretniji pouk.« (dr. Natalija Komljanc, Zavod RS za šolstvo, Ljubljana)

VIRI CITATOV:

- Burnik, S., Brod, T. (2005). Šola v naravi kot posebna oblika pouka. V: Šola v naravi – čas povezovanja šole z drugimi izvajalci vzgojno-izobraževalnih programov, Gradivo za seminar. Ljubljana, Center šolskih in obšolskih dejavnosti, str. 5.
- Gostinčar Blagotinšek, A. (2004). Opazovanje sonca. V: 1. strokovni posvet Didaktika v šoli v naravi, Zbornik. Ljubljana, Center šolskih in obšolskih dejavnosti, str. 101.
- Grošelj, V. (2004). Nekaj praktičnih spoznanj šole v naravi na OŠ Pirniče. V: 1. strokovni posvet Didaktika v šoli v naravi, Zbornik. Ljubljana, Center šolskih in obšolskih dejavnosti, str. 206.
- Kolenc – Kolnik, K. (2005). Didaktična vrednost učenja v naravi – primer geografija. V: 2. strokovni posvet Didaktika v šoli v naravi, Zbornik. Ljubljana, Center šolskih in obšolskih dejavnosti, str. 17.
- Komljanc, N. (2006). Učni prostor je okolje, v katerem se razvija umetnost učenja in poučevanja. V: 3. strokovni posvet Didaktika v šoli v naravi, Zbornik. Ljubljana, Center šolskih in obšolskih dejavnosti, str. 184.
- Krajncan, M. (2005). Doživljajska pedagogika. V: Šola v naravi – čas povezovanja šole z drugimi izvajalci vzgojno-izobraževalnih programov, Gradivo za seminar. Ljubljana, Center šolskih in obšolskih dejavnosti, str. 21.
- Ocepek, R. (2005). Model pouka za odpravo predsodkov do živali. V: 2. strokovni posvet Didaktika v šoli v naravi, Zbornik. Ljubljana, Center šolskih in obšolskih dejavnosti, str. 76.
- Strgar, J. (2005). Šola v naravi in naravoslovje. V: Šola v naravi – čas povezovanja šole z drugimi izvajalci vzgojno-izobraževalnih programov, Gradivo za seminar. Ljubljana, Center šolskih in obšolskih dejavnosti, str. 12.
- Trškan, D. (2005). Šola v naravi v povezavi s kurikulumom: družboslovje. V: Šola v naravi – čas povezovanja šole z drugimi izvajalci vzgojno-izobraževalnih programov, Gradivo za seminar. Ljubljana, Center šolskih in obšolskih dejavnosti, str. 19.
- Židan, A. (2004). Spoznanja didaktike družboslovja za kakovostno izvajanje šole v naravi. V: 1. strokovni posvet Didaktika v šoli v naravi, Zbornik. Ljubljana, Center šolskih in obšolskih dejavnosti, str. 27.

DRUGI VIRI:

- Gros, J. in ostali (2002). V naravo z glavo. Zakaj pa ne? Ljubljana, Center šolskih in obšolskih dejavnosti.
- Zajelšnik, M. in ostali (2007). Letni delovni načrt ČŠOD. Ljubljana, Center šolskih in obšolskih dejavnosti.
- Strokovni svet RS za splošno izobraževanje, MŠŠ (2001). Šola v naravi za devetletno osnovno šolo, koncept.

Odgovorna oseba: Alenka Kovšca

Zbrala in uredila: Irena Kokalj

Avtorji fotografij: Martin Kreč, Ana Kreč, Brigita Gregorčič, Robert Radosavljevič, Jože Uršej, Erika Melihen, Mina Kotnik, Damjan Volkar, Tomaž Lang, Matej Gec, Aleksander Vališer, Majda K. Belšak, Mojca Oder, Mateja Vertelj

Oblikovanje: Jurka Mihelin

Lektoriranje: Marta Anžlovar

Tisk: Birografika Bori, 2012

Naklada: 5.000 izvodov

Izdajatelj:

CENTER ŠOLSKIH IN OBŠOLSKIH DEJAVNOSTI

Frankopanska 9

1000 Ljubljana

E-naslov: info@csod.si

Spletna stran: www.csod.si

Telefon: 01 23 48 600

Telefaks: 01 23 48 630

V NARAVO Z GLAVO